

Wybory w Polsce

Rodzaj wyborów	Kadencja/czas	Zasady	Informacje dodatkowe
<p>WYBORY NA URZĄD PREZYDENT RP</p>	<p>Kadencja pięcioletnia, urząd można sprawować tylko dwa razy (art. 127 ust. 2 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.)</p>	<p>Wybory:</p> <ul style="list-style-type: none"> - powszechne, równe, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym (art. 127 ust. 1 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.), - większościowe - większość bezwzględna, czyli Prezydentem RP zostaje wybrany kandydat, który w głosowaniu otrzyma więcej niż połowę ważnie oddanych głosów (art. 127 ust. 4 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.). <p>Ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezydentem RP może zostać wybrany obywatel polski, który najpóźniej w dniu wyborów ukończy 35 lat i korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu (art. 127 ust. 3. Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.) - Kandydata na Prezydenta RP zgłasza co najmniej 100 tys. obywateli posiadających prawo wybierania, czyli czynne prawo wyborcze (art. 127 ust. 3. Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.) - Wybory prezydenckie odbywają się w dwóch turach z tym, że Prezydentem RP może zostać wybrany kandydat już w pierwszej turze, kiedy uzyska ponad połowę ważnie oddanych głosów (art. 127 ust. 4. i 5. Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.). 	<p>Pierwsze powszechne i bezpośrednie wybory prezydenckie odbyły się w Polsce w dwóch turach 25 listopada i 9 grudnia 1990 r. Wówczas na mocy znowelizowanej konstytucji, w drugiej turze prezydentem został wybrany Lech Wałęsa (w I turze otrzymał 39,7% głosów; w II - 74,3%). Frekwencja wyborcza wynosiła 53,4% (I – tura 60,6%). Warto zaznaczyć, że w pierwszej turze ówczesny premier Tadeusz Mazowiecki otrzymał 18,8% głosów, a do drugiej tury przeszedł nikomu nie znany Stanisław Tymiński (w I turze otrzymał 23,1% głosów, w drugiej – 35,7%). 22 grudnia 1990 r. Lech Wałęsa odebrał insygnia władzy Prezydenta II RP od Ryszarda Kaczorowskiego ostatniego Prezydenta RP na Uchodźctwie.</p> <p>Wybory prezydenckie w Polsce odbywają się w dwóch turach, wyjątkiem był (jak dotychczas) rok 2000, kiedy to 8 października w pierwszej turze został wybrany na drugą kadencję Aleksander Kwaśniewski (53,9%). W wyborach prezydenckich wystartowało wówczas 13 kandydatów, a frekwencja wyborcza wynosiła 61,1%.</p> <p>Najwyższa, jak dotychczas frekwencja podczas wyborów prezydenckich była</p>

			<p>w drugiej turze wyborów 19 listopada 1995 r. i wynosiła 68,23%. Prezydentem RP został wówczas wybrany Aleksander Kwaśniewski (w I turze otrzymał 35,11% głosów, w II – 51,72%), który rywalizował z urzędującym w tym czasie Prezydentem RP Lechem Wałęsą (w I turze otrzymał 33,11%, w II – 48, 28).</p> <p>W 2010 r. po katastrofie smoleńskiej (10 kwietnia) i śmierci Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego odbyły się przedterminowe wybory prezydenckie mimo, że na jesieni tego roku miały się odbyć wybory zgodnie z kalendarzem wyborczym. Powodem była regulacja zawarta w art. 128 ust. 2 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r., zgodnie z którą Marszałek Sejmu nie później niż w czternastym dniu po opróżnieniu urzędu Prezydenta RP, wyznacza datę wyborów na dzień wolny od pracy przypadający w ciągu 60 dni od dnia zarządzenia wyborów. Przedterminowe wybory odbyły się 20 czerwca i 4 lipca 2010 r.</p>
--	--	--	--

WYBORY PARLAMENTARNE			
<ul style="list-style-type: none"> do Sejmu RP 	Kadencja czteroletnia (art. 98 ust. 1 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.)	<p>Wybory są: powszechne, równe, bezpośrednie i proporcjonalne oraz odbywają się w głosowaniu tajnym (art. 96 ust. 2 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.)</p> <p>Ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - W wyborach do Sejmu RP obowiązują progi wyborcze (klauzule zaporowe), czyli w podziale mandatów uwzględniane są tylko listy kandydatów na posłów tych komitetów wyborczych, które otrzymały co najmniej 5% ważnie oddanych głosów w skali kraju, a w przypadku list koalicyjnych komitetów wyborczych co najmniej 8%. (art. 133 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu RP i do Senatu RP). W przypadku kiedy żaden z komitetów nie spełniłby tego warunku, w podziale mandatów w okręgach wyborczych uwzględnia się listy kandydatów komitetów wyborczych, które otrzymały co najmniej 3% ważnie oddanych głosów w skali kraju, a w przypadku list koalicyjnych komitetów wyborczych co najmniej 5%. (art. 135 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu RP i do Senatu RP). - Kandydować na urząd posła może osoba, która posiada polskie obywatelstwo, ma prawo wybierania (czynne prawo wyborcze) i najpóźniej w dniu wyborów ukończyła 21 lat (bierne prawo wyborcze) - art. 99 ust. 1 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.; art. 131 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu RP i do Senatu RP. - Kandydatem nie może być osoba, która została skazana prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego (art. 99 ust. 3 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.) 	<p>W wyborach z 4 czerwca 1989 r. zwycięstwo odnieśli kandydaci „Solidarności” zrzeszeni w Komitecie Obywatelskim przy przewodniczącym NSZZ „Solidarność” Lechu Wałęsie. Kandydaci „Solidarności” obsadzili 99% miejsc w Senacie i wszystkie nie zarezerwowane dla Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego i Stronnictwa Demokratycznego miejsca w Sejmie. W pierwszej turze wyborów wzięło udział 62,7% uprawnionych do głosowania. Druga tura wyborów odbyła się 18 czerwca, a po zmianie ordynacji wyborczej wybrano brakujących posłów i senatorów. Frekwencja wyborcza wyniosła 25%. Kandydaci „Solidarności” zdobyli jeden brakujący jej mandat poselski i 7 z 8 mandatów senatorskich. Podział miejsc w Sejmie wynikał z ustaleń Okrągłego Stołu (obradował od 6 lutego do 5 kwietnia 1989 r.) , czyli 65% zarezerwowano dla przedstawicieli PZPR, ZSL i SD, natomiast 35% dla przedstawicieli „Solidarności”. Wybory do Senatu miały być wolne.</p> <p>Pierwsze w pełni wolne wybory do Sejmu odbyły się 27 października 1991 r., a frekwencja w tych wyborach wyniosła 43,2%. Spośród 111 zarejestrowanych komitetów wyborczych, mandaty uzyskało 29. Najwięcej głosów otrzymali Komitet Wyborczy Unii Wolności (12,32%) oraz</p>

			<p>Komitet Wyborczy Sojuszu Lewicy Demokratycznej (11.99%). 11 komitetów wyborczych uzyskało po jednym mandacie.</p>
<ul style="list-style-type: none"> do Senatu RP 	<p>4 (art. 98 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.)</p>	<p>Wybory są:</p> <ul style="list-style-type: none"> - powszechne, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym (art. 97 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.) - większościowe (art. 189 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu RP i do Senatu RP) <p>Ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kandydować na urząd senatora może osoba, która posiada polskie obywatelstwo, ma prawo wybierania (czynne prawo wyborcze) i najpóźniej w dniu wyborów ukończyła 30 lat (bierne prawo wyborcze) - art. 99 ust. 2 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. oraz art. 188 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu RP i do Senatu RP - Kandydatem nie może być osoba, która została skazana prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego (art. 99 ust. 3 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.) 	<p>Brak przymiotnika „równe” w przypadku wyborów do Senatu RP wynika z podziału na okręgi wyborcze w 1989 r. Liczba senatorów miała wynosić 100 osób, a w 1989 r. było 49 województw, które stanowiły okręgi wyborcze. Stąd też z dwóch ówczesnych województw katowickiego i stołecznego wybierano po trzy osoby. Z tego też powodu wybory nie są równe, ponieważ w dwóch okręgach wyborczych wybiera się po trzech senatorów (wyborcy zaznaczają trzy wskazania), a w pozostałych po dwóch (wyborcy zaznaczają dwa wskazania).</p>

SAMORZĄDOWE				
<ul style="list-style-type: none"> rada gmin/miast 	<p>Kadencja 4 letnia (art. 16 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym)</p>	<p>Wybory są -powszechne, równe, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym. (art. 169 ust. 2. Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.)</p> <p>Kandydatem na radnego może być osoba, która ukończyła najpóźniej w dniu wyborów 18 lat, jest obywatelem polskim, ale również Unii Europejskiej i stale zamieszkuje na obszarze działania rady/sejmiku, do którego kandyduje. (art. 6a i 7 ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików wojewódzkich).</p>	<p>- większościowe w gminach liczących do 20 tys. mieszkańców (art. 87 Ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików wojewódzkich)</p> <p>- proporcjonalne w gminach liczących powyżej 20 tys. mieszkańców z tym, że w podziale mandatów uczestniczą listy kandydatów tych komitetów wyborczych, na które w skali gminy oddano co najmniej 5% głosów, a w przypadku grup list 10% (art. 88 Ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików wojewódzkich)</p>	<p>Pierwsze wolne wybory samorządowe w Polsce przeprowadzono 27 maja 1990 r. do 2383 rad gmin. Frekwencja wyborcza wyniosła 42,27% w, a najwięcej głosów w skali kraju otrzymały Komitety Obywatelskie „Solidarność” 53,1%.</p>
<ul style="list-style-type: none"> rada powiatu 	<p>Kadencja 4 letnia (art. 9 ust. 2 Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym)</p>	<p>Nie mogą kandydować osoby:</p> <ul style="list-style-type: none"> - karane za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego, - wobec których wydano prawomocny wyrok warunkowo umarzający 	<p>- proporcjonalne, przy czym w podziale mandatów uczestniczą listy kandydatów tych komitetów wyborczych, na które w skali powiatu oddano co najmniej 5% głosów, a w przypadku grup list 10% (art. 134 Ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików wojewódzkich)</p>	<p>Pierwsze wybory do rad powiatów i sejmików wojewódzkich odbyły się w 11 października 1998 r. i wybrano wówczas 308 rad powiatu oraz 16 sejmików województwa.</p>
<ul style="list-style-type: none"> sejmik województwa 	<p>Kadencja 4 letnia (art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa)</p>	<p>postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wobec których wydano 	<p>- proporcjonalne, przy czym w podziale mandatów uczestniczą listy kandydatów tych komitetów wyborczych, na które w skali województwa oddano co najmniej</p>	

		<p>prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające utratę prawa wybieralności,</p> <p>- obywatel UE niebędący obywatelami polskimi</p> <p>pozbawieni prawa wybieralności w państwie członkowskim UE, którego są obywatelami.</p> <p>(art. 7 ust. 2 i 3 Ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików wojewódzkich).</p>	<p>5% głosów, a w przypadku grup list 15% (art. 162 Ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików wojewódzkich)</p>	
<ul style="list-style-type: none"> wójtów/ burmistrzów/ prezydentów miasta 	<p>Kadencja 4 letnia i jest związana z kadencją rady gminy/miasta (art. 26 ust. 2 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym</p>	<p>Wybory są</p> <p>-powszechne, równe, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym. (art. 2 ust. 1. Ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta)</p> <p>- większościowe – większość bezwzględna czyli wójtem/burmistrzem/prezydentem miasta zostaje wybrany kandydat, który w głosowaniu otrzyma więcej niż połowę ważnie oddanych głosów. W przypadku kiedy w pierwszej turze, żaden z kandydatów nie otrzyma wymaganej większości po 14 dniach odbywa się kolejne głosowanie, ale już wyborcy wskazują jednego z dwóch kandydatów, którzy w pierwszej turze otrzymali największą liczbę głosów. (art. 4 Ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta)</p> <p>Kandydatem na wójta/burmistrza/prezydenta miasta może być osoba, która ukończyła najpóźniej w dniu wyborów 25 lat i jest obywatelem polskim. (art. 3 ust. 2. Ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta)</p> <p>W sprawach nieuregulowanych ustawą z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta stosowane się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw</p>		<p>Od 1990 r. do 2002 r. wójtowie/ burmistrzowie i prezydenci miast byli wybierani przez rady gmin lub miast. Od 2002 roku są wybierani w wyborach bezpośrednich przez mieszkańców.</p>

WYBORY DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO	Kadencja 5 letnia (art. 3. ust. 2. Ustawy z dnia 23 stycznia 2004 r. Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego)	Wybory są -powszechne, równe, bezpośrednie, proporcjonalne, i odbywają się w głosowaniu tajnym. W ordynacji wstępnie również przymiotnik wolne. (art. 2. ust. 1. Ustawy z dnia 23 stycznia 2004 r. ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego). Kandydatem na posła do Parlamentu Europejskiego może być osoba, która posiada czynne prawo wyborcze oraz najpóźniej w dniu wyborów ukończyła 21 lat i nie była karana za przestępstwo popełnione umyślnie, ścigane z oskarżenia publicznego i od co najmniej 5 lat stale zamieszkuje w Polsce lub na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej. (art. 9. Ustawy z dnia 23 stycznia 2004 r. ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego)	Pierwsze wybory do Parlamentu Europejskiego odbyły się w Polsce w 13 czerwca 2004 roku. Frekwencja wyborcza wyniosła wówczas 20,9%, a 7 czerwca 2009 r. – 24,53%
---	--	---	--

Tabelę opracowała Urszula Małek, nauczyciel wiedzy o społeczeństwie w Zespole Szkół Ekonomicznych w Sanoku